

Den Haag

VOORONTWERP TUINENBUURT

September 2024

Colofon

Voorontwerp Tuinenbuurt

September 2024

Opdrachtgever: Hans Zuurbier
DSB/OG

Projectnummer: 95025632

Projectteam IbDH: Gerard Bloemhof
Rasoul Kasemi
Marcel van Es
Coen van Doesburg
Almut Röwekamp
Sjoerd Radstaak

Inhoudsopgave

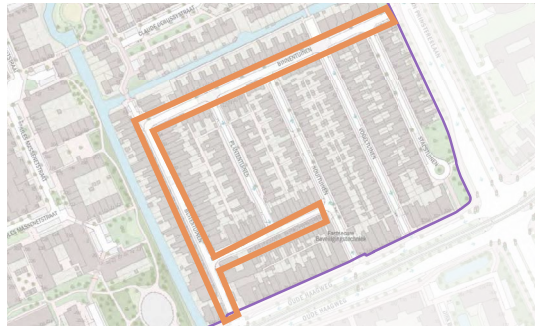
Aanleiding	3
Nieuw Waldeck Knappt op Participatie	
Programma van eisen (opknappannen)	
Gebieds- en probleemomschrijving	4
Historie	5
Klimaatadaptatie	6
Bomen & ecologie	7
Ambitiweb	8
Programma van eisen	9
Verkeerscirculatie	9
Voorontwerp	10
Bijlage: voorontwerp + dwarsprofielen	

Ingenieursbureau Den Haag
Postbus 12651
2500 DP Den Haag
T: 070 353 66 77
E: ingenieursbureau@denhaag.nl

Parkeren Buitentuinen / Kruidentuinen

Thema's: parkeren en verkeersveiligheid

Locatie

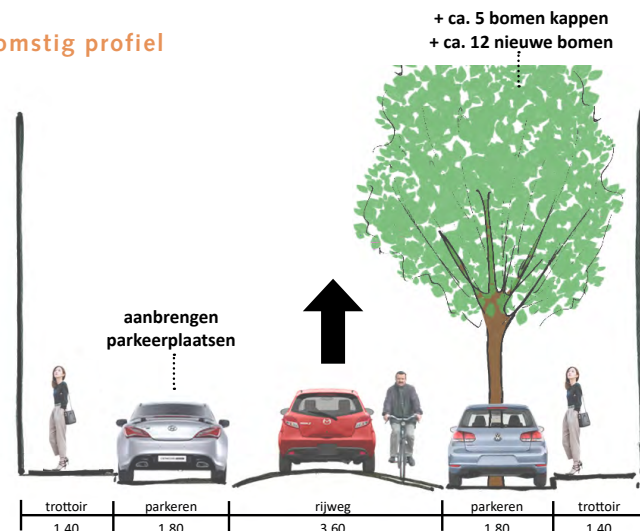
Huidige situatie

Opknappunten:

- wortelopdruk
- toegankelijkheid: parkeren op trottoir
- wijzigen rijrichtingen

Toekomstig profiel

Project Maurice Ravelweg op website

Aanleiding

Nieuw Waldeck Knapt Op

Het voorliggend schetsontwerp 'Tuinenbuurt' is onderdeel van de opknappannen voor Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve. De opknappannen gaan over het opknappen van de openbare ruimte die er in deze wijken slecht aan toe is. Hiervoor is door de gemeente geld beschikbaar gesteld, voor Nieuw Waldeck € 6.275.000,-. Het doel is dat de kwaliteit van de openbare ruimte voor minstens 15 jaar op orde blijft met normale beheerinspanningen. De projecten binnen het opknappan dragen bij aan het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit, in het bijzonder klimaatadaptatie, veiligheid en ruimte voor ontmoeting. De projecten zorgen ook voor ruimtelijke samenhang, ruimtelijke kwaliteit en identiteit. Voor Nieuw Waldeck zijn 22 projecten samengevoegd in vijf projecten. Het voorliggend voorontwerp 'Tuinenbuurt' is ontstaan uit het op de website gepresenteerde project 'Parkeren Buitentuinen / Kruidentuinen' (links) en het vervangen van het hoofdriool in de gehele Tuinenbuurt.

Participatie

De opknappannen zijn tot stand gekomen middels een intensief online en offline participatieproces. Aan bewoners en ondernemers van Nieuw Waldeck wijken zijn opknappunten gevraagd. Door het IbDH zijn deze opknappunten, samen met een bewonerscommissie, middels schetsen verwerkt tot projecten middels ontwerpvoorstellen. De bewonerscommissie heeft de belangrijkste projecten gekozen, de rest is door de overige bewoners gekozen. Zij konden online en offline hun stem uitbrengen op hun favoriete projecten. De opknappunten staan aan de basis van het ontwerp, mits passend binnen het gemeentelijk beleid. Waar mogelijk hebben we verdere wensen vanuit beleidsafdelingen meegenomen in het ontwerp, maar dit is helaas niet altijd mogelijk (gebleken). In zo'n geval wordt naar financiële middelen gezocht bij één of meerdere gemeentelijke afdelingen.

Programma van eisen (opknappannen)

Als onderdeel van de opknappannen is er in de voorfase een algemeen programma van eisen opgesteld, ook gedeeld in het boekje 'Nieuw Waldeck Knapt Op' zoals besproken tijdens ACOR-506 d.d. 27 mei 2020. Omdat dit belangrijk is voor het schetsontwerp 'Maurice Ravelweg' wordt dit programma van eisen onderstaand opnieuw gedeeld.

- Er wordt geïnvesteerd in projecten t.b.v het opknappen van de fysieke openbare ruimte.
- De maatregelen moeten effect hebben op de leefomgevingskwaliteit van de gehele wijk. De bewoners moeten allemaal kunnen ervaren dat er meerwaarde wordt gecreëerd.
- Er wordt geïnvesteerd in de groengebieden, het aanpakken en voorkomen van de wortelopdruk en de bestrating in de wijk.
- De maatregelen moeten geen nadelig effect hebben voor flora en fauna (bijv. vleermuisroutes) en waar mogelijk de biodiversiteit versterken.
- Er wordt geïnvesteerd in maatregelen de gezondheid stimuleren en de openbare ruimte voor alle leeftijden aangenaam, bruikbaar en toegankelijk maakt.
- Alle maatregelen worden duurzaam uitgevoerd. Dat wil zeggen dat dit geen symptoombestrijding is maar een integrale aanpak van problemen zodat wat mooi is ook mooi blijft.
- Er wordt niet geïnvesteerd in openbare ruimte in eigendom van derden. Wel wordt het gesprek aangegaan met derden over betere en scherpere afspraken over onderhoud en eventueel cofinanciering van herinrichting.
- De plekken of routes waar veel mensen komen en/of gebruik van maken hebben prioriteit.
- In principe wordt het HOR aangehouden, behalve als de openbare ruimte zoveel afwijkt van de principes uit de HOR dat er voor de wijk eigen principes moeten worden gemaakt.
- Waar mogelijk projecten uitvoeren met andere werkzaamheden (werk met werk), zoals groot onderhoud. Op deze manier hebben betrokken partijen het meeste profijt van de maatregelen en blijven kosten gespaard.

Gebieds- en probleemomschrijving

De Tuinenbuurt maakt onderdeel uit van de wijk Nieuw-Waldeck. De buurt, gelegen in de zuidoosthoek van de wijk, wordt begrensd door de Groen van Prinstererlaan in het noorden en de Oude Haagweg in het oosten. In het westen en het zuiden grenst de Tuinenbuurt aan de Franse buurt. De Tuinenbuurt kent zeven straten, Binnentuinen, Buitentuinen, Kruidentuinen, Plantentuinen, Houttuinen, Vogeltuinen en Stadstuinen.

De Tuinenbuurt wordt ontsloten door de Oude Haagweg en de Groen van Prinstererlaan. De wijk is zowel in- en uit te rijden via de Binnen- en Buitentuinen. De overige straten zijn éénrichtingsstraten, behalve Stadstuinen. Deze straat is een doodlopende straat met een draaicirkel aan het einde van de straat. Via de Houttuinen kan men de buurt inrijden, via de Vogeltuinen de buurt verlaten. De Plantentuinen en Kruidentuinen dragen bij aan de interne ontsluiting.

De Tuinenbuurt kenmerkt zich door de rechte, smalle straten met daartussen blokken woningen. Deze bestaan uit (sociale) huurwoningen en koopwoningen. Woningen bestaan meestal uit twee lagen, op de koppen bij de Oude Haagweg drie lagen. Achtertuinen worden bereikt door achterpaden en poorten. De toegangen naar de Franse Buurt zijn als woonerven ingericht. Er is in de buurt één kleine speelgelegenheid ter hoogte van Houttuinen 35.

De wijk kenmerkt zich tot slot door het weinige groen. In de Vogeltuinen en Kruidentuinen staan zelfs helemaal geen bomen. In de overige straten staan onregelmatig bomen aan één zijde van de straat. Er staan een grote boom in de draaicirkel aan het einde van de Stadstuinen en drie grote bomen in de Plantentuinen.

De parkeerdruk in de Tuinenbuurt is hoog. Veelal wordt aan weerszijden geparkeerd. In de Buitentuinen geldt voor één zijde een parkeerverbod, maar hier wordt illegaal geparkeerd. Hierdoor komen de toegangen van de woningen in het geding. In de overige straten blokkeren auto's vaak de achterpaden en poorten naar achtertuinen, soms inritten. Dit belemmert eveneens de bereikbaarheid.

Buitentuinen: aan één zijde illegaal parkeren

Woonerf als toegang naar Franse buurt (Buitentuinen)

Entree naar de buurt (Binnentuinen)

Grote boom (Stadstuinen)

Boomloze straat (Vogeltuinen)

Rechte, smalle straat met langsparkeren (Plantentuinen)

Speelplaats (Houttuinen)

Deur naar achterom Houttuinen en Vogeltuinen

1930: De Tuinenbuurt in Loosduinen

ca. 1913: de net opgeleverde Tuinenbuurt (Binnentuinen)

1930: Vogeltuinen, vroeger De Ruijterstraat, gezien van de Oude Haagweg

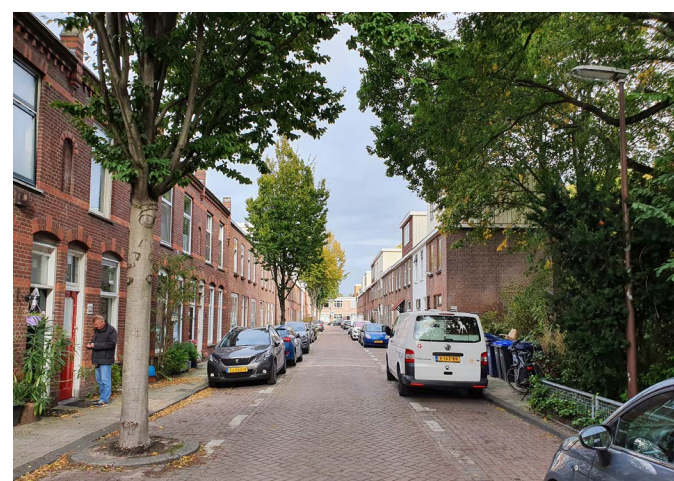
1930: Spelen op straat voor de opkomst van de auto (Houttuinen)

1969: de opkomst van de auto in het straatbeeld (Houttuinen)

2000: auto's domineren het straatbeeld en de eerste bomen (Plantentuinen)

2022: smalle trottoirs, parkeervakken en rijweg (Stadstuinen)

Historie

De Tuinenbuurt, voorheen Zeeheldenbuurt geheten (met overeenkomstige straatnamen), heeft een bebouwing die stamt uit het begin van de 20e eeuw met de - voor die tijd - gebruikelijke arbeiderswoningen. De geschiedenis van de Tuinenbuurt stamt hiermee al van voor de formele geschiedenis van Nieuw-Waldeck, die begint met de annexatie van de gemeente Loosduinen in 1923. Al in 1931 wordt het gebied in het geheel bestemd voor bebouwing, maar het duurt de jaren '70 van de 20ste eeuw voor er met de bouw van de overige buurten wordt begonnen.

Hiermee wijkt de stedenbouwkundige structuur van de Tuinenbuurt ook sterk af van de bloemkoolachtige structuur van de Italiaanse, Amerikaanse, Franse en Duitse/Oostenrijkse buurt. In deze wijken is autogebruik ontmoedigd. Omdat de Tuinenbuurt eerder is aangelegd en van ver voor de introductie van de auto, is hier in de stedenbouwkundige opzet geen rekening mee gehouden. Straten zijn breed, maar op parkeren aan weerszijden zijn deze straten niet berekend. De massale opkomst van de auto heeft geleid tot smalle trottoirs, smalle parkeervakken en een smalle rijweg. Het toevoegen van bomen heeft het straatbeeld verbeterd.

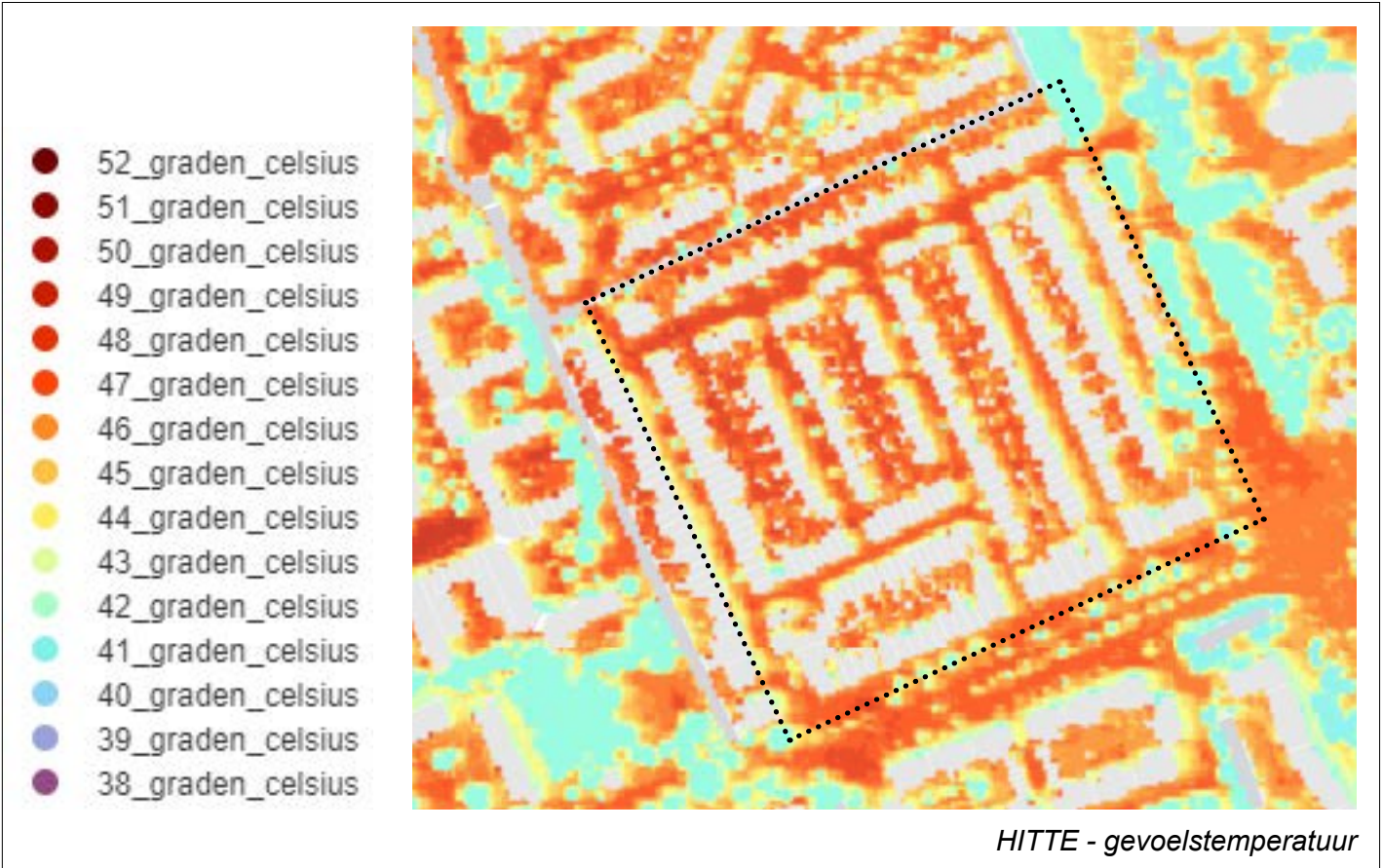
Klimaatadaptatie

De Tuinenbuurt is geen kwetsbare locatie in Den Haag voor wat betreft klimaatadaptatie. Desalniettemin is er sprake van ernstige wateroverlast bij een 70 mm/uur-bui en zijn veel woningen (zeer) kwetsbaar voor extreme neerslag. Ongeveer de helft van de wegen in de wijk is dan alleen bereikbaar voor calamiteitenverkeer. Qua hittestress valt op dat de hele buurt opwarmt en er nauwelijks schaduw is. Onderstaand puntsgewijs de belangrijkste conclusies:

- Bij een 70 mm/uur-bui staat er meer dan 20 mm water in het zuidelijke deel van de Vogeltuinen en de gehele Stadstuinen.
- Er is een cluster van panden in de zuidoosthoek van de buurt dat (zeer) kwetsbaar is voor inpandige wateroverlast
- Door de Stadstuinen, Vogeltuinen en een deel van de Houttuinen is alleen calamiteitenverkeer mogelijk

- Hittestress het hoogst in Binnentuinen
- Noordoostelijke gevels woningen wamen nauwelijks op, zuidwestelijke gevels extra warm
- Kleine bomen in woonstraten zorgen nauwelijks voor verkoeling
- Versteende tuinen zorgen voor extra hittestress
- Koelteplekken (200 m2) op <300 meter, o.a. groenzone Groen van Prinstererlaan en Oude Haagweg

Vooruitlopend op de herinrichting van de Binnentuinen is de toepassing van waterpasserende bestrating hier voor de hand liggend, ook gezien de beperkte beschikbare ruimte zowel boven- als ondergronds.

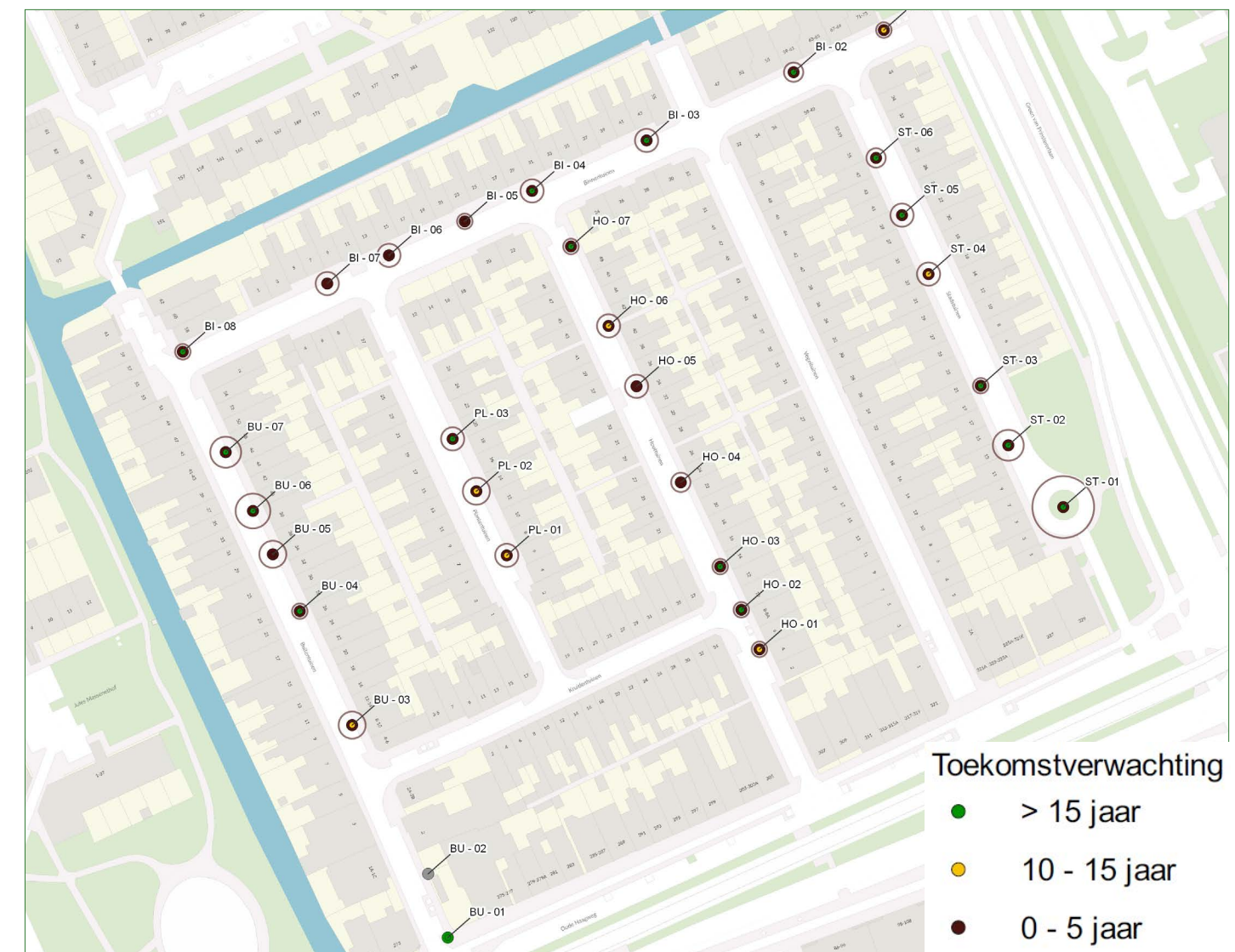
Bomen & ecologie

In de Tuinenbuurt staan in totaal 30 bomen waarvan 28 Haagbeuken. Er staat tevens een Sierpeer en een grote Vleugelnoot aan het einde van de Stadstuinen. De meeste bomen zijn van beperkte grootte, met uitzondering van de bomen in de Plantentuinen en eerdergenoemde Vleugelnoot. De bomen zijn onregelmatig in de buurt verdeeld. In de Vogeltuinen staan zelfs helemaal geen bomen.

Uit de uitgevoerde Boom Effect Analyse (BEA) blijkt dat de conditie van 18 bomen als voldoende is beoordeeld, van 9 bomen als onvoldoende en 3 bomen als slecht. De kwaliteit van groeiplaatsen is slecht. De meeste bomen kunnen vanwege de

werkzaamheden niet kunnen worden behouden. Drie haagbeuken in de Plantentuinen zijn te handhaven omdat op deze locatie de riolering niet wordt vervangen. Ook de grote Vleugelnoot kan worden gehandhaafd door hieromheen te werken.

Naast de huidige bomen is er nauwelijks groen in de Tuinenbuurt. Aan het einde van de stadstuinen bevindt zich een stuk groen dat geen onderdeel uitmaakt van de Stedelijke Groene Hoofdstructuur. De aangrenzende Groen van Prinstererlaan en Oude Haagweg maken wel deel uit van de Hoofdboomstructuur in Den Haag.

- Groenvlak - grove heesters
- Groenvlak - fijne heesters
- Groenvlak - ruig grasland
- Hoofdboomstructuur
- Individuele boom

NATUUR EN LANDSCHAPSBEHEER - Bomen, groen & stadsnatuur

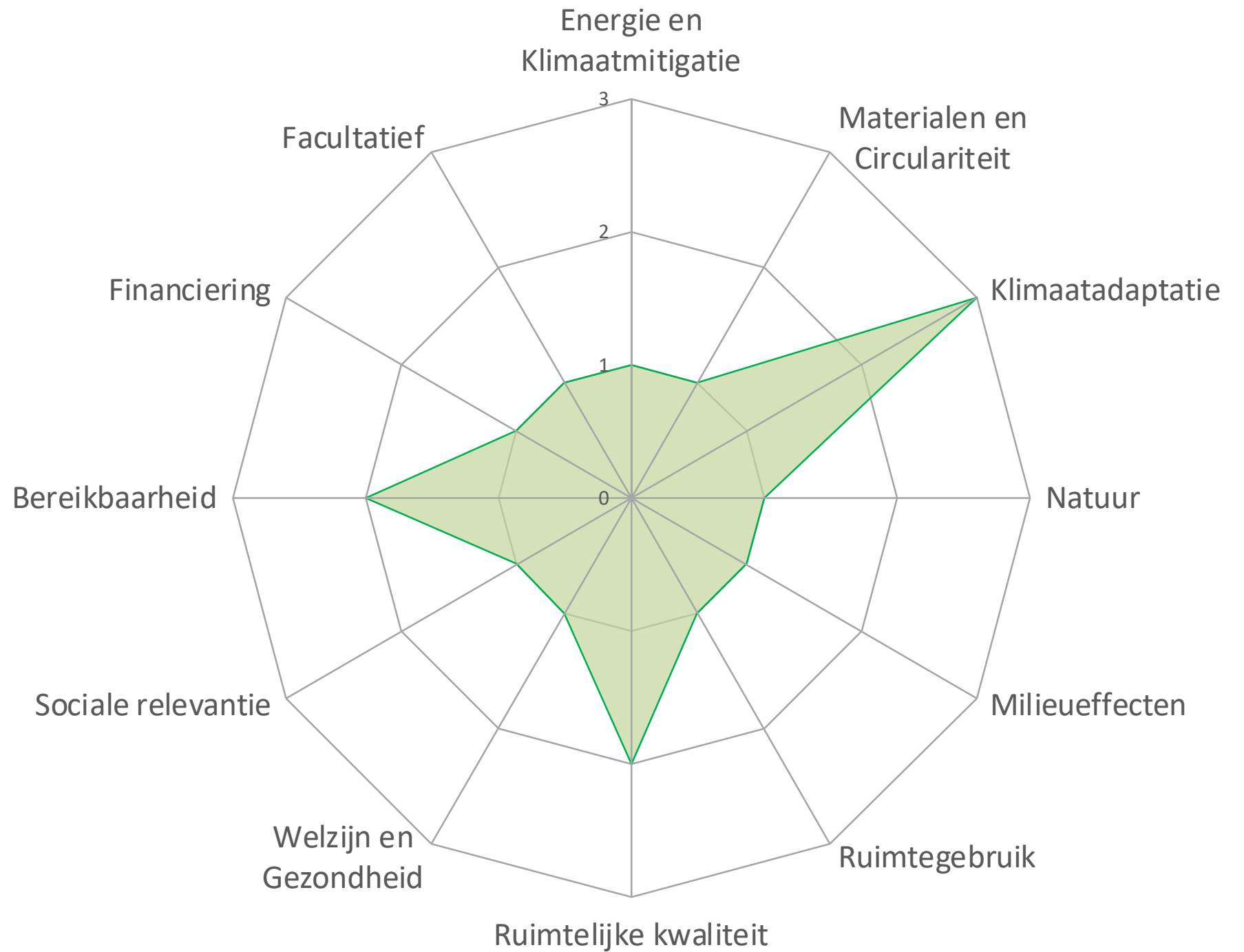
Ambitiweb

Het voorontwerp voor de Tuinenbuurt in Nieuw Waldeck is getoetst op het thema duurzaamheid aan de hand van het ambitieweb (Duurzaam GWW). Dit is conform Haags beleid. Onderstaand worden de thema's waar het hoogst op wordt gescoord verder toegelicht.

De Tuinenbuurt kent een grote problematiek rondom het thema klimaatadaptatie, zoals we hebben gezien op pagina 6. Bij een 70mm/uur-bui loopt een groot deel van de openbare ruimte onder water en zijn gebouwen (zeer) kwetsbaar. Dit willen we bij de herinrichting oplossing door het gebruik van waterpasserende gebakken klinkers. De hittestress pakken we aan door meer bomen te planten. In de nu boomloze Vogeltuinen worden bomen toegevoegd. We geven bomen voldoende boven- en ondergrondse groeiruimte zodat ze duurzame plantplaats krijgen. Grote bomen laten we zoveel mogelijk staan door het oude riool hier dicht te schuimen.

Door het planten van bomen vergroenen we de wijk en verbeteren we het straatbeeld. Het aanbrengen van oren ten behoeve van het opsluiten van parkeerstroken, dammen ter hoogte van brandgangen, achterpaden en in- en uitritten, en het toevoegen van fietsbeugels in de straten draagt hier verder aan bij. We voorkomen verrommeling en verhogen de ruimtelijke kwaliteit. Bovendien verbeteren we zo de toegankelijkheid voor langzaam verkeer zoals voetgangers en fietsers.

In alle straten verbreden we de rijweg om zo de toegankelijkheid voor nood- en hulpdiensten te garanderen. We verruimen bochten om zo tevens de bereikbaarheid voor het ledigingsvoertuig te verbeteren. Aan de oneven kant van de Buitentuinen wordt de bereikbaarheid van woningen gewaarborgd doordat hier parkeergelegenheid wordt gecreëerd en hierdoor het stoeparkeren voor de voordeuren van woningen verdwijnt. Helaas zorgt het verbreden van de rijbaan voor de toegankelijkheid voor nood- en hulpdiensten en ledigingsvoertuigen ervoor dat de trottoirs aan beide zijden smaller worden. Dit zorgt voor een verminderde toegankelijkheid van de trottoirs en geen maximale score.

Programma van eisen

Het onderstaand programma van eisen komt voort uit de gebieds- en probleemomschrijving, de analyses over klimaatadaptatie, bomen en ecologie en - tot slot - het ambitieweb. Dit heeft geleid tot de volgende opsomming van eisen:

- de bereikbaarheid voor nood- en hulpdiensten wordt gegarandeerd; alle rijbanen zijn ten minste 3.50 m breed (éénrichtingsweg)
- de toegankelijkheid voor een ledigingsvoertuig wordt geoptimaliseerd, waar nodig worden bochten aangepast
- de problemen met illegaal parkeren op het trottoir in de Buitentuinen worden opgelost, waardoor de toegankelijkheid van de woningen wordt gegarandeerd
- in alle straten komen bomen om hittestress zoveel mogelijk te beperken
- bestaande bomen worden zoveel mogelijk behouden, tenzij de benodigde werkruimte voor het vervangen van het riool dit niet toestaat.
- de problemen met wateroverlast bij een 70mm/ uur-bui worden (zo goed als mogelijk) opgelost
- de bereikbaarheid van brandgangen en achterpaden wordt verbeterd
- in alle straten komen extra fietsbeugels, zoveel mogelijk gecombineerd met het maken van oren bij brandgangen, achterpaden en in- en uitritten
- het parkeren in Binnen- en Buitentuinen wordt gestructureerd door het aanbrengen van oren.

Verkeerscirculatie

Eén van de punten in het programma van eisen is het oplossen van illegaal parkeren op het trottoir in de Buitentuinen. Vooruitlopend op het te presenteren voorontwerp op pagina 10 en de geboden oplossing, betekent dit dat we aan weerszijden langsparkeren willen realiseren in de Buitentuinen. De beschikbare ruimte laat dit niet toe, tenzij wordt gekozen voor een éénrichtingsweg. Dat vereist een wijziging in de verkeerssituatie als geheel in de Tuinenbuurt, welke hier alvast wordt toegelicht. Concreet betekent dit dat (1) de Buiten- en Binnentuinen straks éénrichtingswegen worden, met uitzondering van het eerste deel van de Binnentuinen en (2) de rijrichting in de Kruidentuinen hierdoor noodzakelijkerwijs ook omgedraaid dient te worden.

Huidige verkeerscirculatie

Toekomstige verkeerscirculatie

Voorontwerp

Voor de Tuinenbuurt geldt dat overal het riool wordt vervangen. Met uitzondering van de bomen in de Plantentuinen en de grote boom aan het einde van de Stadstuinen, worden alle 27 overige bomen voorafgaand aan de werkzaamheden gekapt. Dat biedt de mogelijkheid om het wegprofiel in het geheel opnieuw te bezien en parkeren en bomen opnieuw te structureren.

De grootste ingreep in de Tuinenbuurt is het instellen éénrichtingsverkeer in de Binnen- en Buitentuinen, zie ook de kaartjes van de huidige en toekomstige verkeerscirculatie op pagina 9. Hierdoor ontstaat in de Buitentuinen ruimte om aan weerszijden van de rijweg parkeerstroken te realiseren en het structureel foutparkeren op het trottoir tegen te gaan. In de Binnentuinen wordt het parkeren geformaliseerd door het aanbrengen van 'oren'. Het deel van de Binnentuinen vlak bij de Groen van Prinstererlaan blijft twee richtingen, omdat de bereikbaarheid van de doodlopende Stadstuinen anders ernstig beperkt zou worden. In de Kruidentuin wordt de rijrichting ook omgedraaid om de circulatie in de Tuinenbuurt gemakkelijker te maken en de bereikbaarheid te waarborgen. Alle éénrichtingswegen zijn partieel, dat wil zeggen dat fietsen in beide richtingen is toegestaan.

De herinrichting biedt ook de mogelijkheid om de rijwegen te verbreden naar 3.50 m zodat deze toegankelijk zijn voor een brandweerauto. Het aanpassen van de breedte van parkeervakken naar 2 m is door de beperkte breedte van het straatprofiel helaas niet mogelijk. Parkeervakken worden overal 1.80 m. Het verbreden van rijwegen heeft als consequentie dat trottoirs worden versmald. Dit is niet overeenkomstig de mobiliteitstransitie, maar is de consequentie van de keuze om de bereikbaarheid voor nood- en hulpdiensten in alle staten in de Tuinenbuurt te waarborgen.

In alle straten komen kleine bomen tussen de parkeervakken te staan, meestal om-en-om aan weerszijden van de straat. De bomen komen veelal dicht op de gevel en daarom kiezen we voor bomen met een piramidale/eivormige habitus. Het is deze

combinatie, pluis het feit dat de bomen ook allemaal in verharding staan, dat het aantal toepasbare soorten (zeer) sterk beperkt. Momenteel wordt gedacht aan een soorten als *Acer campestre* 'Red Shine', *Gleditsia triacanthos* 'Elegantissima' en *Sorbus x thuringiaca* 'Fastigiata', mogelijk aangevuld met sierbloesem (hoofdzakelijk *Malus*).

Bij uitritten, brandgangen en achterpaden komen 'oren' met Hagenaars waar nodig, om zo de toegankelijkheid voor voetgangers en fietsers altijd te kunnen garanderen. Waar de maatvoering van parkeerstroken dit toelaat, zijn tevens fietsbeugels geplaatst. Op kruisingsvlakken worden verkeersplateaus aangebracht, bij lange tussenafstanden komen extra verkeersdrempels. Bochten zijn dusdanig aangepast dat een ledigingsvoertuig door de buurt kan manoeuvreren. Restruimte wordt afgezet met Hagenaars opdat hier niet geparkeerd wordt. Lichtmasten staan jegens de smalle trottoirs in de parkeerstrook.

Het aantal parkeerplaatsen komt uit na de herinrichting op 253 parkeerplaatsen. In de Tuinenbuurt zijn nu 266 (officiële) parkeerplaatsen, een verlies van 13 parkeerplekken. Dit komt onder meer door het aanbrengen van extra bomen, maar met name door de eerdergenoemde aanpassing van de bochten en het aanbrengen van 'oren' bij parkeerstroken en waar verder wenselijk. De boombalans komt positief uit: er komen 42 nieuwe bomen terug (+12).

Wijzigingen

Het voorontwerp is op 24 april 2024 gepresenteerd aan bewoners. Op het voorontwerp zijn bijna 50 reacties gekomen. Het verlies van de (toen) 17 parkeerplekken (6,8%) wordt door veel bewoners als onoverkomelijk ervaren, maar past binnen de ambities die we als gemeente Den Haag (o.a. klimaatadaptief ontwerpen). Het voorontwerp is op een aantal kleine punten aangepast. De grootste wijziging is het omdraaien van het voorgestelde straatprofiel in de Kruidentuinen. Dit is gedaan omdat bewoners aan de oneven zijde geen achterom hebben en altijd via de voordeur hun huis moeten betreden. Door parkeerplekken naar de overzijde van

de rijweg te verplaatsen wordt dit probleem verholpen (zij hebben een achterom) en kunnen tevens meer parkeerplekken en bomen wordt gerealiseerd.

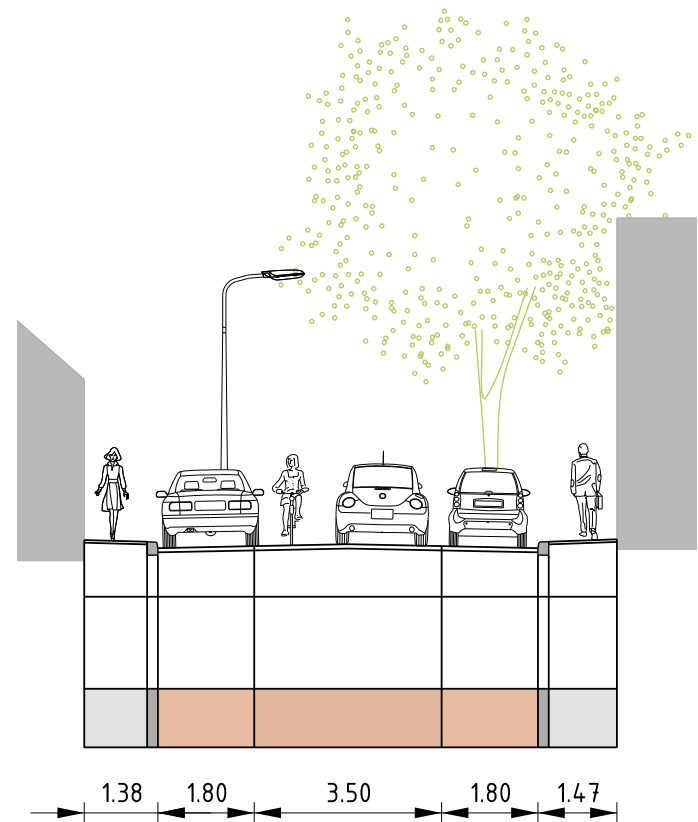
Om de wateroverlast op te lossen en om gehoor te geven aan de oproep van de coalitie om te onderzoeken of 'waterdoorlatende verharding de norm kan worden bij de aanleg of vervanging van parkeervakken', passen we waterpasserende verharding (gebakken klinker) toe in rijweg of in de parkeervakken. Dit zoeken we verder uit in het definitief ontwerp, in samenspraak met de (weg) beheerder. Het water stroomt bij kleine buien door de bredere voegen naar de ondergrond. Op deze wijze geven we invulling aan de eis om wateroverlast in deze buurt zoveel als mogelijk te beperken.

Voorbeelden mogelijke bomen: *Acer campestre* 'Red Shine' & *Sorbus x thuringiaca* 'Fastigiata'

Presentatietekening voorontwerp

Toekomstig profiel Buitentuinen

Legenda

- *Rijbaan met parkeerplaatsen*
- *Nieuwe boom*
- *Bestaande te handhaven boom*
- *Nieuwe rijrichting (m.u.v. fietsers)*

